

Čujta! — Maloleten človek, dasi tudi je premožen in dobre glave, je pod očetovsko oblastjo, to je, on varha (jerofa) ima. Oče ali varh imata dolžnost, odgojiti ga, za-nj gospodariti in skrbeti. Nedoletnik živi tedaj lahko, brez skrbi, in je srečen. Kadar pa polnoletnost nastopi, prevzame gospodarstvo; za vse skrbi sam, in se trudi, tudi se oženi in želi novih skrbi: otrok. Ponosen je tega truda, in dela in dela, prav možak je. Kaj mislita, ali bi tak korenjak dovolil, da se mu vse to odvzame, in da se mu zopet varh postavi, kateri bi mesto njega delal, in za-nj se trudil?

Urban. Gotovo ne; to bi bilo sramotno, in drugi ne bi nikoli tako dobro gospodarili, kot on sam za-se.

Gospod. Prav je, in takemu polnoletnemu, samostalnemu gospodarju pravimo, daje svoj, kar ni bil poprej. 24letni mladeneč postane prost, kakor da bi mu postava rekla: bodi svoj, to je, svoboden.

Miha. Tak gospodar sem že dosti let; al tega nisem nikoli še premišljeval.

Gospod. Naše občine (soseske, komuni) so bile poprej takemu maloletnemu človeku popolnoma podobne, ker so bile pod varstvom grajščin in nekdanjih kresij. Skoro nič niso smele storiti same in brez višega dovoljenja. Svoje račune (rajtenge) so morale podajati gosposkam v pregled, in grajščine so celó župane imenovale. — Zdaj pa so občine po novi postavi svoje. Po občinskem zboru in po županu gospodarijo, kakor mislijo, da je prav; skrbijo za varnost v soseski, za ceste, šolo in uboge, opravljajo svoja opravila, in cesarske gosposke pazijo le na to, da se postave ne prelomijo. Še celó nekoliko opravil, ki so jih poprej gosposke preskrbovale, imajo zdaj občine opravljati. Zavoljo tega jim pravimo, da so odraslim možakom podobne, da so svobodne.

Urban. Občine imajo tedaj prizadevati si za svojo korist, kakor vsak umen gospodar skrbi za se in za svojo družino.

Miha. Pri nas se pa zmirom kregajo, kadar je zbor, in ljudje ubogati nočejo.

Gospod. Kako je to? V zboru se po končanem pogovoru ima glasovati, to je, vsak dá svoj glas tako ali tako; kamor pade večina glasov, to je sklep; župan izpeljuje sklepe, in večini glasov mora vsak pokoren biti. Ako ni tako, ni v soseski ne miru, ne reda, ne sreče; vse razpade kakor v drugi nemerni družbi.

Urban. Domá sem jez gospodar in ukazujem; v občini (soseski) je gospodar večina glasov. Vsak lahko vidi, da ne more drugače biti.

Gospod. Videli smo, zakaj da je polnoleten človek svoboden, in kdaj in ktera občina je svobodna. Prašam vaji zdaj, kdaj je ljudstvo svobodno, kaj mislita?

Urban. Ne vem pravega odgovora; po tem pa, kar sem slišal, mislil bi, da takrat, kadar ljudstvo, kakor svoboden mož in svobodna občina, za svoj prid samo skrbi, in svoja opravila samo opravlja.

Gospod. Dobro ste odgovorili, in povedali ste skoro vse.

Urban. Kako pa da je to mogoče, ne morem si misliti, posebno tega ne, kako bi ljudstvo moglo in kako bi znalo dobro opravljati vse te reči?

Miha. Jez pa še manj, in tudi ne vem, kakošna opravila da bi imelo ljudstvo.

Gospod. To ne bo tako težko izvedeti, ako premislimo, da je vse ljudstvo, da je cela država le velika družba mnogih mnogih občin. Po takem so državna opravila skoro enaka občinskim, le da so obširnejša, važnejša in težja, ker obsegajo več število ljudi in dokaj več imenitnih zadev. Pred vsem je treba, da se skrbi za primerne in dobre postave, potem da se te postave hitro in na tanko izpeljujejo. Posebno se mora skrbeti za varnost po celi deželi domá, a

tudi da se dežela obrani vnanjih sovražnikov in napadcev; tedaj mora vsakdo vojak biti, kadar je treba. Skrb mora državi dalje biti za pravične sodnije, za dobre šole, za zdatno podporo trgovine, obrtnije in za umno narodno gospodarstvo. Gledati se ima dalje, da se opravljajo vsa opravila z drugimi državami, s katerimi je v dotiki. Sklepa se tudi, ako ima biti boj ali mir s tujci itd. Ker se pa za vse to dosti denarja potrebuje, se ima zloževati ta denar, in preračuni napravljati in paziti na to, da se ne potrosi več kakor to, kar je potrebno. Vsem tem opravilom pravimo deželna ali državna, tudi javna opravila. (Kon. prih.)

Nektera ljudska imena na Notranjskem in Primorskem.

Mnogokrat je že kdo v „Novicah“ omenil o Čičih v Istri, od kod in kaj je njihovo ime; poslednje krate se ondi imenujejo Brkini. Kaj so ti Notranjci? Večkrat me je misel nahajala, da se ta imena dajo primerjati z imeni narodov, ki jih stari Plini navaja med Polo in Trstom; on piše: „Od Pole do tržaške okolice stanujejo Sekusi, Subokrini, Katali, Menokalenj. (A Pola ad Tergestis usque regionem Secusses, Subocrini, Catali, Menocaleni. Hist. nat. lib. III. c. 24.) Ako se ozremo na jezikoslovno spremembo glasov, se v imenu Sekusi lahko spoznajo Čiči; saj to ljudstvo tudi stanuje ondi, kamor Plini stavi Sekuse; njihovo ime se morebiti vjema z besedo koč, kuča. Dalje so nekdanji Subokrini ravno to, kar so zdaj Brkini. Saj so Subokrini ljudstvo, ki stanuje pod Gaberkom; Gaberk namreč se je pri Rimljanih zval Okra (Odra); in Brkini se zovejo stanovavci vremške, košanske in premske fare, ki so si po vrsti pod Gaberkom proti jugu; Katali dalje dr. Kandler išče na Pivki ter meni, da to ime se vjema po spremembi glasov z imenom Slavina ali pa Slavine, kakor se zovete dve vasi na Pivki; saj se nahaja tudi gora z imenom Katalan unstran Trnovega blizu Pograj. H koncu so še Menokalenj pomniti; to ime se po prestavi glasov primerja Komenu, in vrsta Plinijevih besed tudi pelje na ta kraj; saj so v primorski strani mnogotera stara imena krajev več ali manj enaka sedanjim imenom.

Na priliko so stara mestna imena: Tergeste (Trst), Capris (Koper), Pyrrhanum (Piran), Silvum, Sillium (Salvora, Soudria), Neapolis (Cittanova, Novigrad), Parentium (Poreč), Ruginium (Rovigno, Rovinj), Pola (Pule), Flanona (Fianona, Plamin), Albona (Labin), Tarsatica (Trsat). Dalje je Virundictes, kakor se bere na starem kamnu blizu Rodika, ravno ta kraj s slovenskim predlogom in nosovim glasom v Rondiku, v Rodiku; Pucimun, Pucioli, ki ga stavi zemljopisec Ptolomej ravno v severji nad Trstom, ni družega s prestavo glasov razun Opčine; Timavum je s prestavo in premembo glasov Divin; Poreston se pred ko ne ujema s Postojno, in Artara je dr. Kandlerju s prestavo in premembo glasov Idrija.

Če obvelja ta razlaga ljudskih imen za naše kraje, utegne to biti novo potrjenje za slovensko narodnost raznih stanovavcev na Primorskem v nekdanjih časih. Hicinger.

Národno-gospodarske stvari.

Popotnikove opazke.

(Dalje.)

Poleg teh klubov se sedaj še mnogo družih nahaja, ki imajo malo drug namen, rekel bi, prav svobodo